

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради
університету
«15» лютого 2023 року,
протокол № 3

Перша проректорка, голова
методичної ради, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН
(підпис) (ініціали, прізвище)

«15» лютого 2023 року
м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ДІАЛЕКТИКА ЯК СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні
здобувачів наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за денною, заочною формами навчання

м. Хмельницький
2023

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
«10» січня 2023 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
«10» січня 2023 року, протокол № 6.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
«10» січня 2023 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
«10» січня 2023 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни			3
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські заняття	–	5
	1.4.	Самостійна робота аспірантів	–	7
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	7
	1.6.	Підсумковий контроль	–	8
2.	Схема нарахування балів		–	10
3.	Рекомендовані джерела		–	11
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	13

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Тема 1. Місце діалектики в структурі знання	21	2	-	-	-	19	21	2	-	-	-	19
2.	Тема 2. Діалектика як вчення про розвиток	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
3.	Тема 3. Діалектика як метод пізнання	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
4.	Тема 4. Діалектика як світоглядно-методологічна основа наукових досліджень	23	2	2	-	-	19	23	2	2	-	-	19
	Усього годин	90	8	6	-	-	76	90	8	6	-	-	76

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Місце діалектики в структурі знання	2
1.1.	Основні підходи до тлумачення діалектики, її види.	
1.2.	Діалектика як філософська наука про універсальні закони руху і розвитку природи, суспільства та мислення;	
1.3.	Діалектика в системі філософського знання.	
1.4.	Діалектичні принципи побудови системи знання.	
1.5.	Модифікація діалектики в сучасних філософських доктринах.	
2.	Діалектика як вчення про розвиток	
2.1.	Становлення сучасної філософської концепції розвитку.	2
2.2.	Діалектика як теорія розвитку.	
2.3.	Розвиток як форма діалектики в дійсності.	
2.4.	Діалектична суперечність як джерело розвитку.	
2.5.	Розвиток як перехід в протилежність.	
3.	Діалектика як метод пізнання	
3.1.	Діалектика як метод пізнання і перетворення світу.	
3.2.	Діалектичний метод як єдність теоретичного і практичного, пізнавального і перетворювального.	
3.3.	Історичні етапи розвитку діалектики як методу пізнання. Проблема	
3.4.	застосування діалектики в науковій діяльності і практиці: передумови, умови, форми і межі.	
4.	Діалектика як світоглядно-методологічна основа наукових досліджень	2
4.1	Світогляд як базова основа розуміння та дослідження суспільних процесів.	
4.2.	Методологія як система принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності.	
4.3.	Вплив світоглядного чинника на методологію сучасного наукового пізнання у гуманітарній сфері.	
4.4.	Світоглядне значення принципів, законів та категорій діалектики для методології.	
4.5.	Діалектика як світоглядна і методологічна концепція.	

Семінарське заняття 1
Тема 1. Діалектика як вчення про розвиток.

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Становлення сучасної філософської концепції розвитку.
- 1.2. Діалектика як філософське вчення про розвиток.
- 1.3. Діалектика як теорія розвитку.
- 1.4. Розвиток як форма діалектики в дійсності.
- 1.5. Діалектична суперечність як джерело розвитку.

Аудиторна письмова робота.

Виконання аспірантами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: розвиток, діалектика, принципи діалектики, закони діалектики, категорії діалектики.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні ролі діалектики як теорії про розвиток; поясненні основних принципів, законів та категорій діалектики; обґрунтуванні діалектичної суперечності як джерела розвитку; поясненні зовнішніх форм вияву процесу розвитку; обґрунтуванні ролі знань про діалектику для прогнозування розвитку соціальних явищ і подій.

Семінарське заняття 2
Тема 2. Діалектика як метод пізнання.

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Діалектика і методи наукового пізнання.
- 2.2. Основні принципи діалектичного методу пізнання.
- 2.3. Діалектичний метод пізнання та його структура.
- 2.4. Історичні етапи розвитку діалектики як методу пізнання.
- 2.5. Проблема застосування діалектики в науковій діяльності і практиці: передумови, умови, форми і межі.

Аудиторна письмова робота

Виконання аспірантами письмових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: пізнання, діалектика, метафізика, діалектичний метод, евристика, практика.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: розумінні природи пізнання; усвідомленні ролі діалектики як методу пізнання; поясненні особливості наукових досліджень в гуманітарній сфері; обґрунтуванні етапів та процедур застосування діалектики як методу в науковій діяльності і практиці; розкритті особливостей етапів розвитку діалектики як методу пізнання.

Семінарське заняття 3.

Тема 3. Діалектика як світоглядно-методологічна основа наукових досліджень.

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Світогляд як базова основа розуміння та дослідження суспільних процесів.
- 3.2. Методологія як система принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності.
- 3.3. Вплив світоглядного чинника на методологію сучасного наукового пізнання у гуманітарній сфері.
- 3.4. Сутність, зміст, види і функції категорій як світоглядного елементу діалектичної методології.
- 3.5. Діалектика як світоглядна і методологічна концепції.

Аудиторна письмова робота

Виконання аспірантами письмових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: світогляд, методологія, принципи діалектики, закони діалектики, категорії діалектики наукове дослідження.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми аспіранту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні ролі світогляду в життя суспільства; поясненні механізму впливу світогляду на методологічні засади наукового дослідження; обґрунтуванні світоглядної ролі принципів, законів та категорій діалектики в процесі формування методології; обґрунтуванні ролі діалектики в якості світоглядної основи наукових досліджень у сфері гуманітарного пізнання.

1.5. Самостійна робота

Тема 1. Місце діалектики в структурі знання

Завдання 1.

1. Розкрити роль та місце діалектики в системі філософського знання.
2. Охарактеризувати діалектичний та метафізичний типи мислення.
3. Охарактеризувати основні підходи до тлумачення діалектики.
4. Показати історичну генезу діалектики та її форм.

Завдання 2.

Підготувати 5 тестових питань на тему «Місце діалектики в структурі знання».

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте сутність діалектики.
- Назвіть основні принципи діалектики.
- Розкрийте історичні етапи розвитку знань про діалектику як теорію та метод пізнання.
- Обґрунтуйте місце діалектики в системі філософських знань, її зв'язок з іншими науками.
- Охарактеризуйте модифікацію діалектики в сучасних філософських доктринах.
- ціннісного підходу у соціології.

Тема 2. Діалектика як вчення про розвиток.

Завдання 1.

1. Розкрити зміст та форми сутність сучасної філософської концепції розвитку.
2. Охарактеризувати діалектика в якості філософського вчення про розвиток.
3. Обґрунтувати діалектичну суперечність як джерело розвитку.
4. Розкрити сутність формального та діалектичного заперечення.
5. Обґрунтувати розвиток як процес переходу в протилежність.

Завдання 2.

Підготувати кросворд з 5 термінів на тему "Діалектика як вчення про розвиток».

Питання для самоконтролю

- Чи будь-які зміни можна назвати розвитком?
- Що є джерелом розвитку?
- Розкрийте значення основних принципів, законів та категорій діалектики на формування діалектики як теорії розвитку.
  - Поясніть, чому нехтування вимогами діалектичного принципу всезагального зв'язку призводить до проявів софістики й еклектики у науковому дослідженні.

Тема 3. Діалектика як метод пізнання.

Завдання 1.

1. Розкрити сутність діалектики як позитивного методу пізнання.
2. Охарактеризувати діалектичний метод пізнання та його структуру.
3. Обґрунтувати основні принципи діалектичного методу пізнання.
4. Обґрунтувати діалектику в якості методу наукового пізнання.
5. Охарактеризувати історичні етапи розвитку діалектики як методу пізнання.

Завдання 2.

Підготувати кросворд з 5 термінів на тему «Діалектика як метод пізнання».

Питання для самоконтролю

- Чи існує прогрес в розвитку пізнання і які його критерії?
- Чи можна вважати окремого емпіричного суб'єкта суб'єктом пізнання?
- В чому полягає відмінність між розсудком та розумом як пізнавальними здібностями?
  - Як співвідносяться традиція та новаторство в процесі розвитку пізнання?
  - Розкрийте значення основних принципів, законів та категорій діалектики на формування діалектики як теорії пізнання.

Тема 4. Діалектика як світоглядно-методологічна концепція наукових досліджень.

Завдання 1.

1. Охарактеризувати світогляд як базову основу дослідження суспільних процесів.
2. Розкрити сутність методології як систему принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності.
3. Розкрити механізм впливу світоглядного чинника на методологію сучасного наукового пізнання у гуманітарній сфері.
4. Показати світоглядне значення принципів, законів та категорій діалектики для

діалектичної методології.

5. Розкрити роль діалектики в якості світоглядної основи наукових досліджень.

Завдання 2.

Підготувати 5 тестових питань на тему «Діалектика як світоглядно-методологічна концепція наукових досліджень».

Питання для самоконтролю

- Дайте визначення світогляду.
- Охарактеризуйте історичні особливості типів світогляду.
- Порівняйте зміст понять «метод», «методика» та «методологія».
- За якими ознаками (критеріями) класифікуються методи дослідження?
- Чому діалектика є методологічним регулятивом розвитку наукового пізнання?
- Розкрийте зміст методології науки і наукового методу.
- Розкрийте призначення філософської (фундаментальної) методології.
- Охарактеризуйте типи світогляду та їх вплив на науку.
- Розкрийте механізм впливу світоглядного чинника на процес наукового дослідження.

1.5.1. Вимоги до написання рефератів

Реферат, незалежно від теми, містить визначені реквізити: титульна сторінка встановленого зразка, вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки (у разі необхідності). У вступі розкривається місце обраної теми в курсі «Діалектика як світоглядна основа наукового дослідження». В основній частині розкривається суть обраної теми та аналізуються існуючі проблеми. В кінці реферату підводяться короткі підсумки викладеного дослідження.

Обов'язково в тексті повинні бути посилання на джерела, що були використані при написанні реферату. Посилання подаються у квадратних дужках з вказівкою номера джерела, за яким воно внесене у список використаних джерел, та сторінки (якщо подається точна цитата або числові дані), наприклад [4, с. 7].

Технічні вимоги: текст має бути набраний шрифтом TimesNewRoman, 14 кеглем через 1,5 інтервали. Поля: верхнє – 2,0 см, нижнє – 2,0 см, лівє – 3,0 см, правє – 1,0 см. Загальний обсяг реферату-огляду – від 10 до 15 сторінок формату А4.

1.5.2. Темі рефератів

1. Визначення соціокультурних орієнтирів науки.
2. Гуманістичний потенціал діалектики.
3. Діалектика в системі філософського знання.
4. Діалектика і методи наукового пізнання.
5. Діалектика як вчення про розвиток.
6. Діалектика як діалог.
7. Діалектика і творчість.
8. Діалектика як метод пізнання
9. Діалектика як позитивний метод пізнання.
10. Діалектика як світоглядна і методологічна концепції.
11. Діалектика як світоглядно-методологічна концепція наукових досліджень.
12. Діалектичний метод пізнання та його структура.
13. Діалектичний метод як єдність теоретичного і практичного, пізнавального і перетворювального.
14. Діалектичний тип мислення.

15. Діалектичні принципи побудови системи філософського знання.
16. Евристика наукового пошуку.
17. Заперечення та самозаперечення в діалектиці.
18. Збіг початку і принципу системи в діалектиці.
19. Зовнішні форми вияву розвитку в діалектиці: лінійна, кругова, тріадична, спіралевидна.
20. Історична генеза діалектики та її форми.
21. Історичне і логічне.
22. Співвідношення онтології і діалектики.
23. Історичні етапи розвитку діалектики як методу пізнання.
24. Людина як суб'єкт і об'єкт діалектики.
25. Метафізика, догматизм, релятивізм, еkleктика як класичні альтернативи діалектики.
26. Методологія пізнання як тенденція до перетворення вчення про знання у вчення про діяльність.
27. Методологія сучасного наукового пізнання.
28. Методологія як система принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності.
29. Модифікація діалектики в сучасних філософських доктринах.
30. Основні підходи до тлумачення діалектики, її види.
31. Принцип "зняття" в діалектиці.
32. Проблема застосування діалектики в науковій діяльності і практиці: передумови, умови, форми і межі.
33. Розвиток в діалектиці як перехід в протилежність.
34. Розвиток як форма діалектики в дійсності.
35. Розсудок і розум в контексті поняття розвитку в діалектиці.
36. Становлення сучасної філософської концепції розвитку.
37. Сутність, зміст, види і функції категорій як фундаментального елемента діалектичної методології.
38. Сходження від конкретного до абстрактного і від абстрактного до конкретного – метод побудови філософії як теоретичної системи знання.
39. Теорія пізнання, логіка і діалектика.
40. Тотожність і відмінність ступенів розвитку в діалектиці.
41. Філософія і наука: порівняльний аналіз.
42. Філософія як вид наукового знання.
43. Філософська методологія: класичні (діалектика, метафізика) та некласичні (синергетика, феноменологія, негативна діалектика) концепції.
44. Філософське вчення про розвиток.
45. Філософський зміст світоглядної орієнтації людини.
46. Формальне та діалектичне заперечення

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Визначення соціокультурних орієнтирів науки.
2. Гуманістичний потенціал діалектики.
3. Діалектика в системі філософського знання.

4. Діалектика і методи наукового пізнання.
5. Діалектика як вчення про розвиток.
6. Діалектика як діалог.
7. Діалектика і творчість.
8. Діалектика як метод пізнання.
9. Діалектика як позитивний метод пізнання.
10. Діалектика як світоглядна і методологічна концепція.
11. Діалектика як світоглядно-методологічна концепція наукових досліджень.
12. Діалектичний метод пізнання та його структура.
13. Діалектичний метод як єдність теоретичного і практичного, пізнавального і перетворювального.
14. Діалектичний тип мислення.
15. Діалектичні принципи побудови системи філософського знання.
16. Евристика наукового пошуку.
17. Заперечення та самозаперечення в діалектиці.
18. Збіг початку і принципу системи в діалектиці.
19. Зовнішні форми вияву розвитку в діалектиці: лінійна, кругова, тріадична, спіралевидна.
20. Історична генеза діалектики та її форми.
21. Історичне і логічне.
22. Співвідношення онтології і діалектики.
23. Історичні етапи розвитку діалектики як методу пізнання.
24. Людина як суб'єкт і об'єкт діалектики.
25. Метафізика, догматизм, релятивізм, еkleктика як класичні альтернативи діалектики.
26. Методологія пізнання як тенденція до перетворення вчення про знання у вчення про діяльність.
27. Методологія сучасного наукового пізнання.
28. Методологія як система принципів і способів організації теоретичної та практичної діяльності.
29. Модифікація діалектики в сучасних філософських доктринах.
30. Основні підходи до тлумачення діалектики, її види.
31. Принцип "зняття" в діалектиці.
32. Проблема застосування діалектики в науковій діяльності і практиці: передумови, умови, форми і межі.
33. Розвиток в діалектиці як перехід в протилежність.
34. Розвиток як форма діалектики в дійсності.
35. Розсудок і розум в контексті поняття розвитку в діалектиці.
36. Становлення сучасної філософської концепції розвитку.
37. Сутність, зміст, види і функції категорій як фундаментального елемента діалектичної методології.
38. Сходження від конкретного до абстрактного і від абстрактного до конкретного – методпобудови філософії як теоретичної системи знання.
39. Теорія пізнання, логіка і діалектика.
40. Тотожність і відмінність ступенів розвитку в діалектиці.
41. Філософія і наука: порівняльний аналіз.
42. Філософія як вид наукового знання.
43. Філософська методологія: класичні (діалектика, метафізика) та некласичні (синергетика, феноменологія, негативна діалектика) концепції.

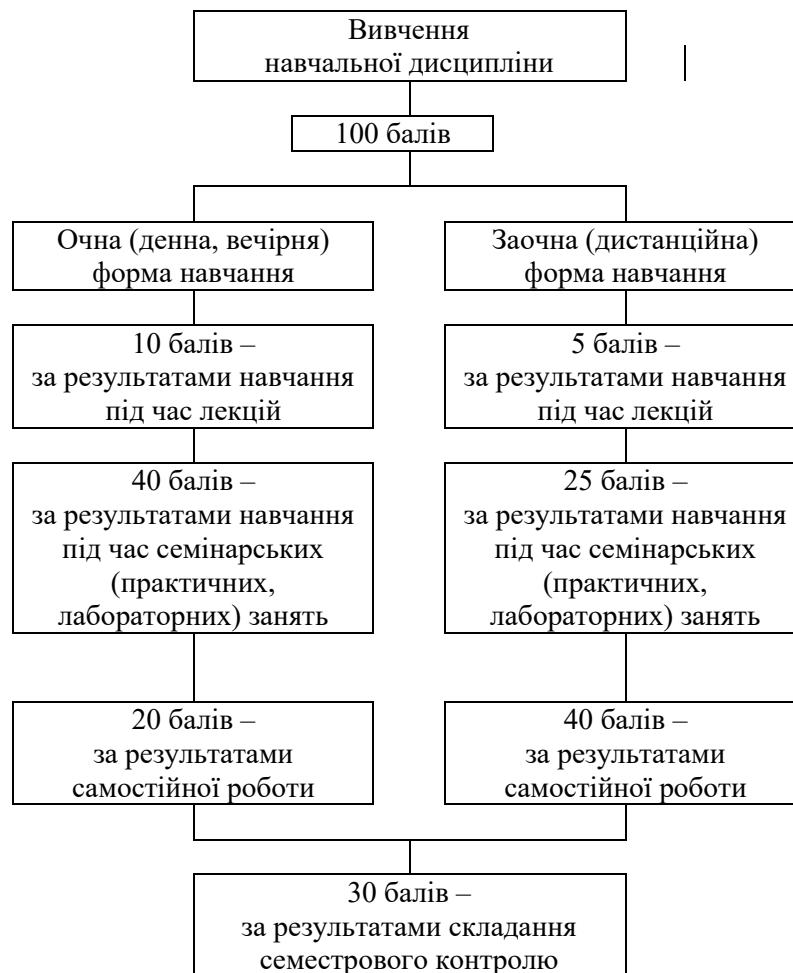
44. Філософське вчення про розвиток.
45. Філософський зміст світоглядної орієнтації людини.
46. Формальне та діалектичне заперечення

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Діалектичний тип мислення.
2. Розвиток в діалектиці як перехід в протилежність.
3. Модифікація діалектики в сучасних філософських доктринах.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 4 лекційних занять. Отже, аспірант може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій			
			1	2	3	4
1.	Денна	4	2,5	2,5	2,5	2,5
2.	Заочна	4	1,25	1,25	1,25	1,25

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 3 семінарських занять.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному аспіранту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу та виконання індивідуальних завдань, наведено в таблиці:

№ з/п	4 теми	Номер теми				Усього балів
		1	2	3	4	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу					
	денна форма навчання	4	4	4	4	16
	заочна форма навчання	8	8	8	8	32
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання					
	денна форма навчання		4			4
	заочна форма навчання		8			8
3.	Усього балів					
	денна форма навчання					20
	заочна форма навчання					40

3. Рекомендовані джерела

Тема 1.

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А. Філософія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.

2. Добронравова И. Современная потребность в диалектике и творческое наследие М.Л. Златиной. *Філософсько-антропологічні студії 2001. Розум, Свобода та Долі Діалектики. До 80-річчя Марії Златіної*. Київ: Стилос, 2001. С. 125–135.

3. Приходько В.В. Основи теоретичної філософії: навчальний посібник. Київ: Київ. ун-т, 2016. 142 с.

4. Сепетий Д.П. Діалектика versus метафізика: переоцінка дилеми. *Філософська думка*. 2006. № 4. С. 56–75.

5. Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Власов В.В., Розова Т.В. та ін. Пропедевтичний курс з філософії науки: підручник; за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України, 2017. С. 313–317.

6. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навчальний посібник; за ред. Л.В. Губерського. Київ: Знання, 2012. 621 с.

7. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І. Шинкарук (гол. ред.) та ін. Київ: Довіра, 2002. 744 с.

Тема 2.

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А. Філософія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
2. Босенко В.А. Диалектика как теория развития. Киев: Думка, 1966. С. 133–151.
3. Босенко В.А. Общая теория развития. Киев: Думка, 2001. С. 160–182.
4. Злотина М.Л. Развитие как мировоззренческая проблема. Киев: Вища школа, 1974. 30 с.
5. Злотина М.Л. Диалектические законы развития как мировоззренческие принципы творческой деятельности. *Практика, познание, мировоззрение*. Киев: Наукова а думка, 1980. С. 223–239.
6. Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Власов В.В., Розова Т.В. та ін. Пропедевтичний курс з філософії науки: підручник; за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України, 2017. С. 313–317.
7. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І. Шинкарук (гол. ред.) та ін. Київ: Довіра, 2002. 744 с.

Тема 3.

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А. Філософія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
2. Категории диалектики, их развитие и функции. Киев: Наукова думка. 1980. 130 с.
3. Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Власов В.В., Розова Т.В. та ін. Пропедевтичний курс з філософії науки: підручник; за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України, 2017. С. 313–317.
4. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І. Шинкарук (гол. ред.) та ін. Київ: Довіра, 2002. 744 с.

Тема 4.

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А. Філософія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
2. Злотина М.Л. Развитие как мировоззренческая проблема. Киев: Вища школа, 1974. 30 с.
3. Злотина М.Л. Диалектические законы развития как мировоззренческие принципы творческой деятельности. *Практика, познание, мировоззрение*. Киев: Наукова а думка, 1980. С. 223–239.
4. Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Власов В.В., Розова Т.В. та ін. Пропедевтичний курс з філософії науки: підручник; за ред. О.П. Сидоренка. Київ: Освіта України, 2017. С. 313–317.
5. Філософський енциклопедичний словник / ред. кол.: В.І. Шинкарук (гол. ред.) та ін. Київ: Довіра, 2002. 744 с.

4. Інформаційні ресурси

1. http://www.lnu.edu.ua/faculty/Phil/kaf_fil.htm
2. http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Rassel/_MZ_Index.php